

Marijana Hameršak i Suzana Marjanić, ur.: Folkloristička čitanka. Zagreb: Institut za etnologiju i kulturnu antropologiju i AGM, 2010., 562 str.

Folkloristička čitanka, koja je objavljena 2010. godine u nakladi AGM-a te Instituta za etnologiju i folkloristiku pod uredništvom Marijane Hameršak i Suzane Marjanić, izbor je iz temeljnih radova svjetske i hrvatske folkloristike. Zbornik je, kako to pišu i urednice u uvodu, sastavljen od tri cjeline. Prva cjelina sadrži programatske analitičke tekstove koji su izabrani kriterijem inovativnosti i utjecaja koji su imali na folkloristiku (Hameršak i Marjanić 2010: 8). Druga cjelina zbir je radova o pojedinim pristupima te odnosima folkloristike s drugim istraživačkim područjima (Hameršak i Marjanić 2010: 8) dok je treća cjelina koncentrirana na probleme i dosege hrvatske folkloristike (Hameršak i Marjanić 2010: 9). Meni, ali i široj hrvatskoj znanstvenoj javnosti, bilo je dosad poznato nekoliko folklorističkih zbornika koji su imali namjeru skupljanja temeljnih članaka o folkloristici i folkloru. Dva su bila naročito utjecajna. To je zbornik *Usmena književnost* urednice Maje Bošković Stulli iz 1971. godine te zbornik *International Folkloristics* iz 1999. godine, urednika Alana Dundesa, zasigurno jednog od najvećih folklorista zadnjih desetljeća 20. stoljeća. Međutim, sada se pojavio i treći zbornik koji je zasjenio prva dva u mogućnostima primjene unutar, prije svega, nastave folkloristike, ali vjerujem da će to učiniti i unutar drugih, folkloristici srodnih, znanosti.

Zbog opsega i kompleksnosti građe koju donosi ovaj zbornik, odlučio sam ne pisati klasični prikaz, nego ga promatrati kao cjelinu te se osvrnuti na njegovu sadašnju, ali i moguću buduću vrijednost te na prvi pogled skriveno značenje koje ima za folkloristiku prvenstveno u Hrvatskoj, a imat će sigurno i za širu regiju s kojom smo jezično povezani. Gledajući s raznih aspekata i valorizirajući pojedine segmente gotovo je nemoguće pronaći nedostatak ovoga zbornika, sa svakom novom stranicom iznova iznenađuje inovacijama u prikazivanjima presjeka jedne discipline, u ovom slučaju folkloristike. Ovakav zbornik potreban je danas (2011.), možda više no ikada, u vrijeme kada se jedan po jedan diplomski i poslijediplomski folkloristički studiji gase diljem zapadne Europe i kada struka gubi svoj identitet (Dundes 2010: 265). Hrvatska koja nažalost nema tradiciju školovanja folklorista, niti za to postoji mogućnost, srećom ima vrlo eminentne folkloriste koji su dugi niz godina pratili svjetske folklorističke trendove te i sami unosili inovacije u folkloristiku. Međutim, pojavila se i velika skupina folklorista-amatera koji koriste autoritet folkloristike kao temelj za svoj nimalo stručan rad.

Iako urednice ističu u uvodu da nemaju namjeru definirati disciplinu, one to na jedan način i čine, određujući se za višeglasje kada su u pitanju folkloristička nastojanja tijekom dvije stotine godina (Hameršak i Marjanić 2010: 10), te prikazujući temeljne folklorističke tekstove od „kovača“ riječi *folk-lore* Williama J. Thomsa do temeljnih članaka hrvatske folkloristike. One ne definiraju disciplinu u pravom značenju te riječi, ali joj ovim zbornikom postavljaju temelje koji su u svemu najvažniji. Urednice ovim zbornikom kao da odgovaraju na vapaj Alana Dundesa iz 2005. godine, neposredno prije njegove smrti, u kojem kaže da je stanje folkloristike deprimirajuće i zabrinjavajuće (Dundes 2010: 265). Kao razloge navodi sve veći amaterizam, ali i nedostatak nove velike teorije (Dundes 2010: 273). Ovaj zbornik sigurno neće umanjiti amaterizam, koji je kod nas i u bližoj okolini dosta raširen, ali će svakako učiniti amatere malo većim folkloristima, a „folkloriste“ malo manjim amaterima. Ne donosi ni novu veliku teoriju, ali može, a nadam se kako i hoće,

potaknuti folkloriste na ponovno promišljanje discipline kojom se bave. Konstantnim promišljanjem i preispitivanjem vlastitih dijela i postupaka na osnovu temeljnih radova i autora koje nam prikazuju i nude urednice, folkloristika u Hrvatskoj može se izboriti za relevantnost i identitetsko samoodređenje te boriti protiv amaterizma koji gura ovu disciplinu s dugom tradicijom na dno ionako marginaliziranih i podcjenjivanih humanističkih znanosti.

Najveća vrijednost ovoga zbornika je za one kolegice i kolege koji se kao i ja susreću s problemom nastave folkloristike i predstavljanja povijesti discipline i njenih osnovnih teorijskih i metodoloških usmjerenja. Sada sve to imamo na jednom mjestu. Studenti i početnici u folkloristici neće morati gubiti vrijeme tražeći ove radove u časopisima i zbornicima, a imat će i privilegiju čitati ih na hrvatskom jeziku. Treba naglasiti da većina članaka koji se nalaze u ovom zborniku do sada nije prevedena na hrvatski jezik što je njegova dodatna vrijednost. S druge strane profesorima će se znatno olakšati posao jer će jednostavno moći usmjeriti studente na „čitanku“ i biti sigurni da će dobiti pregledan i potpun uvid u razvoj folkloristike kao znanosti. Taj najvredniji dio ujedno je, vjerujem, bio i najzahtjevniji za pisanje, iako se čini jednostavno prikazati svakog pojedinog autora i njegovo djelo. Međutim, da je to uistinu slučaj, imali bismo puno više tako koncipiranih zbornika. Parafrazirajući Alana Dundesa, urednice nam ne pružaju samo tekst, nego i kontekst pisca i pisanja svakog pojedinog članka te ponudu drugih članaka i knjiga koje su relevantne za sličan pristup folkloristici i folkloru. Na taj način, nakon što pročitamo rad autora, dobijemo kontekst njegova nastanka, sugestije za daljnje čitanje i na kraju biografiju samoga autora. Ovaj zbornik je nepresušan izvor novih informacija o folkloristici i njenom razvoju, naročito kroz vrlo turbulentno i inovativno 20. stoljeće. Možda su urednice mogle uvrstiti u ovakav jedan pregled još ponekog autora kao što je npr. von Sydow i njegova ideja o *ekotipovima*, Proppa sa strukturom ruskih bajki, Krohna s povijesno-geografskom metodom, ali to nimalo ne umanjuje vrijednost ovoga zbornika koja ću u budućnosti biti teško nadmašena.

Mario Katić